

Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2018

Písemný materiál „*Informace o průběhu a vyhodnocení prověrek BOZP v roce 2018*“ je předkládán nejvyššímu orgánu OSŽ – Ústředí OSŽ na základě obsahového a kalendářního plánu zasedání Ú OSŽ na rok 2018. Obsahem tohoto písemného materiálu jsou poznatky o provedených kontrolách oddělení BOZP OSŽ ve smyslu ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, nad stavem BOZP u zaměstnavatelů s působností Odborového sdružení železničářů v oblasti organizování prověrek BOZP. Jako další zdroj pro získání poznatků sloužily i informace od dobrovolných inspektorů BOZP ZO OSŽ a také *Zprávy o prověrkách BOZP v roce 2018*, které byly předloženy zaměstnavateli odborovým organizacím k připomínkování (SŽDC, s. o., ČD, a. s. a ČD Cargo, a. s.)

Povinnost organizovat prověrky BOZP na všech svých pracovištích a zařízeních je v ČR uložena zaměstnavatelům ustanovením § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a dále to vyplývá i z Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 155 (Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí), která byla ratifikována, a která vešla v platnost dne 2. prosince 1989.

Ustanovení zákoníku práce zní: „*Zaměstnavatel je povinen organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zjištěné nedostatky odstraňovat*“. Toto zákonné ustanovení je z hlediska BOZP významné v tom, že zaměstnavatel musí minimálně jednou v roce prověřit stav bezpečných pracovních podmínek na všech svých pracovištích a zařízeních. Rovněž lze říci, že zaměstnavatel provede jakousi generální revizi pracovišť a na základě zjištěných závad a nedostatků přijme potřebná opatření k jejich odstranění. V podmínkách zaměstnavatelů s působností OSŽ tato povinnost bývá zpravidla i obsažena a konkretizována v kolektivních smlouvách. U zaměstnavatelů SŽDC, s. o., ČD, a. s. a ČD Cargo, a. s. byl stanoven termín pro ukončení prověrek 31. 5. 2018. Další organizační a metodické pokyny pro organizaci a provedení prověrek byly stanoveny interními předpisy a pokyny zaměstnavatele (směrnice, organizační opatření, atd.).

Hlavním úkolem prověrek BOZP bylo provedení komplexní kontroly, jak jsou dodržovány povinnosti, plynoucí z právních a ostatních předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a to včetně vnitřních předpisů a pokynů zaměstnavatelů v rámci všech pracovišť. Právní a ostatní předpisy BOZP jsou definovány v ustanovení § 349 odst. 1 zákoníku práce takto: „*Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví*.“

Žádný platný právní předpis nestanoví vlastní obsah samotné prověrky BOZP a ani neurčuje, kdo konkrétně může prověrky provádět, respektive nepředepisuje ani konkrétní

složení prověřkových komisí. Toto vše je věcí zaměstnavatele, který by měl k organizaci samotných prověrek vydat vnitřní pokyny (metodiky, opatření, atd.) v dohodě s odborovou organizací.

Prověřkové komise byly zpravidla složeny z odborně způsobilých osob v prevenci rizik (zástupci zaměstnavatele pro BOZP), z pověřených zástupců zaměstnavatele, z poskytovatelů pracovnělékařských služeb a ze zástupců místně příslušných odborových organizací. Pokud se však jednalo o zástupce poskytovatele pracovnělékařských služeb, tito byli mnohdy zastoupeni v prověřkových komisích a prováděli tzv. dohlídky na pracovištích zaměstnavatele. Povinnost provádět dohlídky na pracovištích (pravidelný dohled na pracovištích a nad pracemi vykonávanými zaměstnanci) je těmto zástupcům uložena ustanovením § 57 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Žádný právní předpis ale neukládá poskytovateli pracovnělékařských služeb (pracovnímu lékaři) povinnou účast v prověřkové komisi BOZP. Často však tito poskytovatelé pro provedení dohledu svoji účast v prověřkové komisi využili.

Svazoví inspektoři BOZP (pracovníci oddělení BOZP OSŽ) v roce 2018 provedli celkem 92 kontrol nad organizací a průběhem prověrek BOZP dle ustanovení § 322 zákoníku práce.

ČD, a. s.			ČD Cargo, a. s.			SŽDC, s. o.				Dceřiné spol. ČD, a. s. např. DPOV	Nedrážní organizace	Celkem
ZAP	DK V	jiné OJ např. OPT	PJ	SOKV	jiné OJ	OŘ	PO	HZS	Jiné OJ Např. SŽG, CDP			
14	11	1	12	5	0	15	25	1	5	0	3	92

V případě nedrážních společností s působností Odborového sdružení železničářů bylo nutno vycházet z toho, že povinnost uskutečnění prověrek BOZP je minimálně 1 x ročně ve smyslu zákoníku práce, a to kdykoliv během kalendářního roku. Většina těchto zaměstnavatelů provádí prověrky na svých pracovištích a zařízeních podle vyjádření svých zástupců zaměstnavatelů pro BOZP, během celého kalendářního roku 2018. Termíny prověrek jsou zpravidla projednávány s místně příslušnými odborovými organizacemi. Oddělení BOZP v letošním roce provedlo 3 kontroly dokumentace prověrek BOZP u nedrážních zaměstnavatelů (AŽD s.r.o., Elektrizace železnic, a.s., Dopravní zdravotnictví, a.s.) a nezjistilo žádné závady. Dále je nutno konstatovat, že v letošním roce oddělení BOZP OSŽ - Ú neobdrželo od ZO OSŽ nedrážních organizací žádnou stížnost ani podnět, že by nebyla provedena prověrek BOZP ve smyslu ustanovení § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Hodnocení prověrek u nedrážních zaměstnavatelů s působností OSŽ tvoří součást zpráv o stavu BOZP a pracovní úrazovosti, které jsou vydávány některými nedrážními zaměstnavateli, vždy začátkem kalendářního roku.

Prověrky BOZP, které byly organizovány u zaměstnavatelů s. o. SŽDC, ČD, a.s. a ČD Cargo, a.s. byly zaměřeny do těchto oblastí:

1. Systém zajištění a řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:
 - organizace a úroveň kontrolní činnosti na úseku BOZP
 - spolupráce s příslušnými odborovými orgány při zajištění BOZP
2. Výchova zaměstnanců k bezpečné a zdravé neohrožující práci:
 - provádění vstupních a periodických školení v oblasti BOZP
 - dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek
 - provádění periodických prohlídek
3. Prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání:
 - seznamování zaměstnanců s příčinami pracovních úrazů
 - seznamování zaměstnanců s opatřeními proti opakování pracovních úrazů
4. Revize hodnocení rizik:
 - hodnocení pracovních rizik v souvislosti se změnami technologií
 - aktualizace a měření rizikových faktorů pracovních podmínek
5. Výsledky prohlídek pracovišť a provozovaných technických zařízení:
 - stav pracovišť, budov a komunikací
 - stav dopravních, manipulačních a skladovacích prostor
 - provádění prohlídek hnacích vozidel a služebních vozů
 - stav strojů, zařízení, nářadí a nástrojů, dopravních a mechanizačních prostředků
 - vybavenost zaměstnanců OOPP, mycími, čisticími a desinfekčními prostředky
 - poskytování ochranných nápojů zaměstnancům

Některé získané poznatky z výkonu kontrolní činnosti svazových inspektorů BOZP v jednotlivých oblastech nad prověrkami BOZP:

I. OBLAST PRAHA

Téměř u všech kontrolovaných prověrek byl přítomen zástupce místně příslušné odborové organizace, zástupci poskytovatelů pracovnílékařských služeb se účastnili tak na 50% a v rámci prověrky vykonali předepsanou dohlídku. V některých případech se zástupci prověřkových komisí snažili závady a nedostatky nezapisovat do zápisu z prověrek, prověrky pak nemohly být v některých případech příliš objektivní. Vyskytovaly se různé neshody u závad, které se na pracovištích vyskytovaly ohledně toho, komu tuto závadu napsat, kdo je za ní odpovědný atd. Ve většině případů se však objevovala snaha zaměstnavatele o sjednání

nápravy a odstranění závady. U některých prověrek se prováděla pouze kontrola fyzického stavu pracovišť a sanitárních zařízení (bez kontroly dokumentace).

II. OBLAST STŘEDOČESKÝ, KRÁLOVEHRADECKÝ A PARDUBICKÝ KRAJ

Při kontrole prověrek nebyla v některých případech součástí provádění prověrek kontrola stavu a aktualizace základní dokumentace BOZP. Účast zástupce poskytovatele pracovnělékařských služeb byla zaznamenána pouze ve dvou kontrolovaných případech. Byly zjištěny neshody při zapisování závad mezi správcí majetku.

III. OBLAST PLZEŇSKÝ A JIHOČESKÝ KRAJ

Při kontrole provádění některých prověrek BOZP u společnosti ČD Cargo, a.s., bylo zjištěno, že se prověrky prováděly pouze na trvalých pracovištích. Na pracovištích typu stanice (nákladiště), kde zaměstnanci ČD Cargo, a.s. provádějí posunovací práce a nejsou trvale obsazena zaměstnanci SŽDC, s. o., nebyly prověrky prováděny žádným z dotčených zaměstnavatelů, na což byli zaměstnavatelé vždy upozorněni.

IV. OBLAST ÚSTECKÝ, LIBERECKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Asi ve třech kontrolovaných případech bylo zjištěno nedodržení časového harmonogramu konání prověrek u SŽDC, s. o. V průběhu provádění prověrek nebyla zkontrolována některá pracoviště, např. sklady nebo některá další pracoviště, která nejsou trvale obsazena zaměstnanci. Rovněž byly zaznamenány neshody u správců majetku při zapisování závad a nedostatků v oblasti BOZP.

V. OBLAST JIHMORAVSKÝ KRAJ A KRAJ VYSOČINA

Většina kontrolovaných prověrek proběhla na základě zaměstnavatelem schváleného harmonogramu, kdy byla kontrolována všechna trvale obsazená pracoviště. V několika případech bylo zjištěno, že na návrh předsedy prověřkové komise, nebyla kontrolována některá trvale neobsazená pracoviště, vždy, pokud vedoucí příslušné OJ prohlásil, že se tam žádné závady nevyskytují. Účast zástupců příslušné odborové organizace OSŽ byla zaznamenána svazovým inspektorem BOZP na všech kontrolovaných prověrkách.

VI. OBLAST MORAVSKOSLEZSKÝ, OLOMOUCKÝ KRAJ A ZLÍNSKÝ KRAJ

Průběh a organizace prověrek kontrolovaných svazovým inspektorem BOZP byla ze strany zaměstnavatelů na dobré úrovni. Vždy byl v případě kontrolovaných prověrek dodržen schválený harmonogram. U většiny prověrek byla prováděna i podrobná kontrola dokumentace BOZP a revizí i kontrol elektrického nářadí a spotřebičů. Velice častá byla účast zástupců pracovnělékařských služeb i zástupců místně příslušných odborových organizací OSŽ.

Celkové vyhodnocení prověrek:

Na základě celkového vyhodnocení zjištěných poznatků lze konstatovat, že většina zjištěných závad a nedostatků v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci by se nemusela vyskytovat, pokud by byla ze strany zaměstnavatelů důsledně, soustavně a pravidelně prováděna kontrolní činnost nad stavem BOZP v souladu s ustanoveními zákoníku práce. Podle ustanovení § 101 odst. 1 je totiž zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Na to navazuje neméně důležitá povinnost v ustanovení § 101 odst. 2, kde je mj. stanoveno, že péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají. V návaznosti pak ustanovení § 102 odst. 3 zákoník práce konstatuje, že zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Dále je neméně důležité ustanovení, že zaměstnavatel musí úroveň BOZP kontrolovat pravidelně. Mnoho zaměstnavatelů ale často vyčkává s odstraněním závad a nedostatků až na dobu konání prověrek BOZP, což je v rozporu se zásadami prevence rizik a právními předpisy v oblasti BOZP.

Mnohdy se však na tomto stavu nepřímo podílejí i někteří zaměstnanci, kteří zjištěné závady a nedostatky tolerují, nebo je zaměstnavateli řádně a včas neohlásí, čímž však porušují ustanovení zákoníku práce, neboť podle ustanovení § 106 odst. 4 písm. f) zákoníku práce je zaměstnanec povinen oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nedostatky a závady na pracovišti, které mj. ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci.

Dalším častým získaným poznatkem byla i rozdílnost ve způsobu provádění samotných prověrek BOZP. Docházelo např. k tomu, že některé prověřkové komise se vůbec nezabývaly kontrolou dokumentace BOZP, některé komise zase neprovedly kontrolu všech svých pracovišť a zařízení zaměstnavatele. Občas se při prověrkách vedla v prověřkových komisích diskuse o tom, zda tu či onu závadu uvést do zápisu.

V neposlední řadě se mnohdy v rámci konání prověrek BOZP poukazovalo na nedostatečný zájem u některých zástupců poskytovatelů pracovnělékařských služeb se prověrek BOZP účastnit. Tento problém ale také často souvisí s nedostatkem těchto poskytovatelů v rámci ČR.

Pouze v jednom případě bylo oddělením BOZP OSŽ zjištěno porušení podnikové kolektivní smlouvy u zaměstnavatele s. o. SŽDC. Tento zaměstnavatel naplánoval prověrky BOZP až na měsíc červen. Po zásahu oddělení BOZP OSŽ - Ú byl tento stav uveden do souladu s ustanovením podnikové kolektivní smlouvy a PKS tak mohla být v tomto bodě dodržena.

Přehled nejčastějších závad a nedostatků v oblasti BOZP	
Druh závady	Porušení právních předpisů BOZP
nesprávné označení regálů ve skladech	z. č. 309/2006 Sb., § 2, § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3, Příloha, čl. 10
nevyhovující stav stezek, komunikací, přechodů přes koleje	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. a) a d); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 5; NV č. 168/2002 Sb., Příloha č. 4, čl. 1 a 2
chybějící kryty na osvětlovacích tělesech	z. č. 309/2006 Sb., § 4 odst. 1 písm. a); NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 2
nedostatečně prováděný úklid pracovišť	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. e); NV č. 361/2007 Sb., § 55a
nevyhovující stav sanitárních zařízení	z. č. 309/2006 Sb., § 2 odst. 1 písm. c); NV č. 361/2007 Sb., § 54
nezajištěné kanály a šachtice v kolejišti	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 7
nevyhovující stav malby v místnostech	z. č. 309/2006 Sb., § 2; NV č. 101/2005 Sb., Příloha, čl. 3; NV č. 361/2007 Sb., § 55b
nedostatečné zajištění upevnění hasicích přístrojů a plynových lahví u sodobarů	z. č. 309/2006 Sb., § 2 a § 4; NV č. 101/2005 Sb., § 3; V č. 246/2001 Sb., § 3

Závěrem je možno konstatovat, že většina závad, které byly zjištěny při prověrkách v roce 2018, byla již průběžně odstraněna. Pozitivně můžeme hodnotit, že i počet závad starších dvou a více let má již několik roků stále klesající tendenci. Z pohledu svazových inspektorů BOZP lze kladně hodnotit, že se stále více odborových organizací aktivně zapojuje do prověrek BOZP. Zaměstnanci tím realizují své právo, které vyplývá z pracovněprávních předpisů, ale zároveň i plní povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Od každého zaměstnance se právem očekává, že bude svým přístupem zaměstnavateli pomáhat uplatňovat právními předpisy, stanovená a zaměstnavatelem přijatá opatření, a že se bude účastnit na řešení otázek BOZP. Na tomto místě je nutno zdůraznit důležitost toho, aby každá odborová organizace měla ve svých řadách vyškoleného inspektora BOZP. Velmi pozitivně je třeba hodnotit, že v rámci kontrolovaných prověrek BOZP nebyly na pracovištích a zařízeních zaměstnavatelů zjištěny závady v oblasti BOZP, které by přímo ohrožovaly životy a zdraví zaměstnanců.

V Praze dne 21. 11. 2018

JUDr. Petr Kožmín, LL.M. v. r.
vedoucí oddělení BOZP – svazový inspektor